

Klima- og miljødepartementets prioriterte EU/EØS-saker i 2022

KLD vil prioritere følgende saker i 2022:

- **Klimaregelverket i "Klar for 55" -pakken**
- **Sirkulær økonomi, forsterket rammeverk for bærekraftige produkter og verdikjeder, global avtale mot plastforurensing**
- **Oppfølging av EUs nye kjemikaliestrategi og visjonen om null forurensing**
- **Forsterket innsats mot avskoging**
- **EUs bærekraftig finansarbeid, inkludert taksonomi for bærekraftige økonomiske aktiviteter og bærekraftsrapportering**

KLD utarbeider hvert år en strategi for EU/EØS-arbeidet. Prioriteringene speiler EUs dagsorden med vekt på saker som forventes å bli ekstra viktige for Norge. Formålet er å forankre og spisse innsats og ressurser i departementets EU/EØS-arbeid.

Norge og EU deler mange felles utfordringer og har ofte sammenfallende interesser innenfor det internasjonale klima- og miljøsam arbeidet. Norges og EUs klima- og miljøpolitikk er tett sammenvevd. Om lag 80 % av norsk miljøregelverk kommer fra EU som følge av EØS-avtalen. Samarbeidet med EU skjer i hovedsak innenfor rammen av EØS men favner også bredere. EØS-midlene skal bidra til gjennomføringen av Europas grønne giv. Det nordiske samarbeidet knyttes også opp mot EUs dagsorden. Nordisk ministerråds satsing på et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden støtter opp om Europas grønne giv. Norge har formannskapet i Nordisk ministerråd i 2022 og skal jobbe for at Norden bidrar til å øke tempoet i den grønne omstillingen i Europa.

1. Overordnet om EU-arbeidet i 2022

Europas grønne giv – EUs grønne vekststrategi som skal ta EU til klimanøytralitet i 2050 - ble lansert i desember 2019. Nær halvveis i von der Leyen -kommisjonens 5-års periode er de fleste store strategier og handlingsplaner og flere viktige regelverksforslag allerede lagt frem. Dette inkluderer "Klar for 55-pakken" som skal sikre oppnåelse av EUs utslippsmål for 2030, handlingsplanen for sirkulær økonomi som skal holde ressursbruken innenfor planetens tåleevne og sikre gjenbruk av materialer, kjemikaliestrategien for bærekraft, handlingsplanen for å oppnå en ambisjon om null forurensing, den nye klimatilpasningsstrategien samt en strategi for å beskytte og gjenopprette natur og økosystemer.

Nå pågår et massivt arbeid i et høyt tempo for å omsette ambisjonene i Europas grønne giv til konkret handling. EU gjennomgår i praksis det meste av klima- og miljøregelverket, og på enkelte områder tas det nye regulatoriske grep. Det pågår tilsvarende omfattende politikk- og regelverksutvikling på andre sektorer av betydning for den grønne omstillingen - som energi, industri, transport, landbruk og finans. Europas grønne giv er sektorovergripende og stiller krav til kontakt og samordning på tvers av politikkområder.

Europakommisjonen har varslet kontinuitet og stø kurs i 2022. De holder fast på sine opprinnelige arbeidsplaner og prioriteringer og fremholder at EU vil takle de tøffeste utfordringer så lenge unionen har høye ambisjoner og står samlet.

EUs medlemsland og Europaparlamentet støtter ambisjonen og retningen som er satt for EU i Europas grønne giv. Det forventes samtidig svært krevende forhandlinger om innrettingen av nytt regelverk og andre virkemidler som skal vedtas i tiden frem til Europaparlamentet oppløses for valg våren 2024. Det blir viktig å følge tett med for å bygge opp kunnskap og forståelse for hvordan Norge vil påvirkes og bindes av europeiske krav og rammebetingelser som er under utvikling. Store deler av klima- og miljøregelverket som vedtas vil være EØS-relevant. Det vil i tiden som kommer kreve betydelige ressurser å sikre rettidig innlemmelse i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett av relevant regelverk.

Norge skal samtidig ta del i de muligheter som ligger i Europas grønne giv. I Hurdalsplattformen har regjeringen varslet en grønn industrioffensiv som skal skape arbeidsplasser i Norge, trygge fremtidens velferd og bidra til å kutte utslipp. Det legges opp til et arbeid for å identifisere muligheter for industrisamarbeid med EU både i rammen av og utover eksisterende samarbeidsprogrammer for industrien. NFD har ansvar for dette i regjeringen og KLD spiller inn ved behov og anledning.

2. KLDs prioriterte områder i 2022

- **Klimaregelverket i "Klar for 55"-pakken**

På veien til klimanøytralitet i 2050 har EU satt seg et 2030-mål. Dette var på 40 prosent før det ble forsterket til 55 prosent i 2020. I 2021 la Europakommisjonen frem en pakke med ulike lovforslag og initiativer som skal gjøre EU "Klar for 55" - målet. Denne pakken har i 2021 vært gjennom teknisk gjennomgang i Rådets arbeidsgrupper og er diskutert på politisk nivå i Rådet. I Europaparlamentet har utkast til posisjoner på en rekke av forslagene blitt fremmet av de aktuelle saksordførerne. Det ventes at Rådets og Europaparlamentets posisjoner til mange av forslagene i lovgivningspakken vil fastsettes i løpet av første halvår 2022 og at trilogforhandlinger vil starte etter sommeren.

KLD har et særskilt ansvar for EUs klimaregelverk som legger viktige rammer for norsk klimapolitikk på tvers av sektorer. Gjennom vår klimaavtale med EU er Norge del av EUs klimaregelverk i perioden 2021 til 2030. Dette omfatter den såkalte innsatsfordelingsforordningen som fastsetter bindende nasjonale mål for utslippskutt i transport, jordbruk, avfall og bygg m.m., skog- og arealbruksregelverket som stiller krav om netto null utslipp på dette området, og EUs kvotehandelssystem som setter et felleseuropeisk tak på utslippene fra industri, fossil kraftproduksjon, petroleum og luftfart. KLD vil i 2022 følge tett med på EUs behandling av disse forslagene og fremme innspill på utvalgte områder i tråd med norske interesser.

Kommisjonens forslag til revidert klimaregelverk bygger i stor grad på strukturen i dagens regelverk som er innlemmet i EØS-avtalen. Blant de nye grepene er et forslag om å innføre kvoteplikt for skipsfart. Norge har allerede uttrykt støtte til denne delen av forslaget, som vil bidra til å omstille skipsfarten til lav - og nullutslipp. Norge ser også positivt på "Klar for 55"-pakkens "Fuel EU Maritime"-initiativ som omfatter nye krav til skipsfartens energi- og drivstoffmiks, hvor formålet er å sikre en gradvis innfasing av fornybare energikilder og

lavutslippsdrivstoff i maritim sektor mot 2050.

KLD vil også følge nøye med på andre deler av "Klar for 55"-pakken, herunder forslaget om en CO2-grensejusteringsmekanisme (CBAM) som også må ses i sammenheng med kvotehandelssystemet og virkemidler for å motvirke karbonlekkasje.

- **Sirkulær økonomi, forsterket rammeverk for bærekraftige produkter og verdikjeder, global avtale mot plastforurensning**

EUs andre handlingsplan for sirkulær økonomi fra mars 2020 er ambisiøs og avgjørende for Europas mål om en klimanøytral, ressurseffektiv og konkurransekraftig økonomi. I 2022 vil arbeidet med et forsterket produktrammeverk stå sentralt. Produkter og verdikjeder for produkter i det indre marked skal bli mer bærekraftige. Produkter skal ha egenskaper som kvalitet, lang levetid, reparerbarhet, gjenvinnbarhet, ombrukbarhet, innslag av sekundær råvare, lavt klimafotavtrykk m.v.. Økodesigndirektivet skal revideres til å omfatte flere produktgrupper og -egenskaper, med tilhørende styrking av forbrukerrettigheter. Norge er positiv til dette og vil samtidig følge med på utviklingen av nytt styrket regelverk innenfor 7 utvalgte verdikjeder: Elektronikk og IKT, batterier og kjøretøy, emballasje, plast, tekstiler, byggematerialer, og mat, vann og næringssalter. Her forventes det ambisiøse forslag som vil ta for seg hele livsløpet til disse produktområdene. Norge har støttet forslaget til en ny batteriforordning som vil legge grunnlag for ny batteriindustri i Europa basert på høye standarder, som ventelig vil vedtas i 2022.

Norge vil fortsette å samarbeide med EU for å redusere miljøkonsekvenser av plastprodukter og fremme en mer sirkulær økonomi for plast i Europa og globalt. Vi vil følge opp arbeidet med å forby tilsatt mikroplast i en rekke ulike produkter og finne effektive tiltak mot utilsiktede utslipp av mikroplast fra bruk og slitajse. Norge og Norden er pådrivere i arbeidet med plastforurensning. Vi samarbeider tett med EU og Norden om en global avtale mot plastforurensning inkludert spredning av mikroplast, hvor målet er å nedsette en forhandlingskomit under FNs miljøforsamling våren 2022. Norge og Norden vil fortsette å utvikle kunnskapsprodukter for å informere policy-diskusjoner i EU og globalt om omfang og innretning av en ny avtale.

EU har i de senere år økt ambisjonsnivået betydelig i en rekke avfallsdirektiver. Det er innført konkrete mål for materialgjenvinning på en rekke områder, skjerpede krav til produsentansvar og nye virkemidler er satt inn mot engangsartikler av plast. Arbeidet med å videreutvikle EUs avfallspolitikk fortsetter i 2022. KLD vil følge revisjonen av grensekryssforordningen som går inn for å skjerpe reglene for eksport av avfall ut av EU, mens grensekryssende handel med avfall til gjenvinning innenfor EUs egne grenser skal bli enklere. Målet er bedre utnyttelse av ressursene i avfallet i den sirkulære økonomien samtidig som EU reduserer sitt behov for å importere strategiske råvarer.

- **Oppfølging av EUs nye kjemikaliestrategi og visjonen om null forurensning**

Den sirkulære økonomien må utvikles innenfor rammen av et strengt kjemikalier regelverk og de farligste stoffene må tas ut av kretsløpet når avfallet skal gjenvinnes til nye produkter.

Gjennom EØS-avtalen er Norge del av verdens mest omfattende kjemikalierregelverk. Dette setter strenge krav for innhold av miljøgifter og andre farlige stoffer i produktene vi bruker, og omfatter regulering av produksjon og utslipp av slike stoffer. Dette er viktig for å beskytte helse og miljø. KLD vil fortsette å jobbe for en ambisiøs videreutvikling av EUs kjemikaliepolitikk i 2022. Dette er også nedfelt i ny norsk handlingsplan for et giftfritt miljø.

EUs kjemikaliestrategi for bærekraft fra 2020 samsvarer godt med norske prioriteringer og ambisjoner. Strategien har som mål å sikre et giftfritt miljø. De europeiske kjemikalieregelverkene skal forenkles og styrkes og det kommer svært mange endringer som også vil gjelde i Norge. Det legges vekt på å fase ut de mest skadelige helse- og miljøfarlige stoffene raskere, noe som også er høyt prioritert fra norsk side. Flere reguleringsforslag fra Norge er i 2022 i prosess i EU. Norske miljømyndigheter har som fanesak at perfluorerte stoffer (PFAS-er) skal fases ut og samarbeider med 4 andre land om generelt forbud mot all produksjon og bruk av PFAS-er i Europa. Forslaget skal ferdigstilles i 2022. Et annet viktig innsatsområde fra norsk side er innholdet av miljøgifter og andre helse- og miljøfarlige stoffer i plast. Det er behov for mer kunnskap om tilsetningsstoffene som brukes i plasten, selve plastmaterialet (polymere), og hvordan farlige stoffer transporteres i miljøet med plastavfall og mikroplast. Dette vil gi grunnlag for å fremme forslag om å forby eller på annen måte regulere slike stoffer.

EUs kjemikaliestrategi legger stor vekt på beskyttelse av forbrukere. Samarbeidet mellom ulike sektormyndigheter skal bedres. Som på andre områder skal kjemikalieregelverket tvinge frem innovasjon og omstilling av produkter og produksjonsprosesser på måter som kan legge grunnlag for fremtidsrettet grønn verdiskaping i Europa.

Norge har over tid vært pådriver for globale reguleringer på kjemikalieområdet med EU som vår nærmeste allierte. I kraft av EØS-området økonomiske tyngde er vårt felleseuropeiske regelverk med på å sette globale standarder der de globale konvensjonene fortsatt er fragmenterte.

I 2021 la Kommisjonen frem en handlingsplan for null forurensning. Denne er bygget opp rundt en visjon om at det innen 2050 ikke lenger skal forekomme helse- og miljøskadelig forurensning av luft, vann og jordsmonn. Handlingsplanen tar for seg bredden av eksisterende miljøregelverk av betydning for forurensning. I 2022 kommer blant annet forslag om innskjerping av dagens grenseverdier for luftkvalitet. Revideringen av industriutslippsdirektivet blir også en viktig sak for EU i 2022. Handlingsplanen varsler også et løft for bedre gjennomføring og overholdelse av eksisterende regelverk, herunder forbedret styring og overvåking av forurensningspolitikken.

- **Forsterket innsats mot avskoging**

Norge har en betydelig internasjonal klima- og skogssatsing for å redusere og reversere tap av tropisk skog, bremse klimaendringene, ivareta biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Gjennom import av blant annet tømmer og treprodukter, råvarer til mat, dyrefôr og drivstoff risikerer vi å bidra til denne avskogingen, hvis vi ikke kan sikre oss at dette er

bærekraftig produsert. Internasjonalt samarbeid er nødvendig og EU er en viktig samarbeidspartner for Norge. Norge har en ledende rolle i Amsterdampartnerskapet, som er en sammenslutning av 9 europeiske land som samarbeider om å eliminere avskoging i verdikjeder.

Norge følger tett Kommisjonens forslag til nytt regelverk for avskogingsfrie produkter og råvarer. Dette ble lagt frem i november 2021 med formål å sikre at bare avskogingsfrie og lovlige produkter skal være tillatt på EU-markedet. Her fastsettes krav til omsettere og importører av soya, storfekjøtt, palmeolje, tømmer, kakao og kaffe og noen bearbejdede produkter, som treprodukter, lær, sjokolade og møbler på det europeiske markedet. Det norske klima- og skoginitiativet er med og gjør Norge til en interessant dialogpartner for EU i dette arbeidet. Norge har blant annet bidratt til å danne datagrunnlag og støtte opprettelsen av nye overvåkningsverktøy som gjør det mulig å gjennomføre regelverket.

Kommisjonen varsler samtidig økt samarbeid med partnerland for å håndtere avskoging og forringelse av skog. Norge har interesse av å følge tett med på EUs utvikling av skogpartnerskap med utviklingsland. Det er potensielt store muligheter for økt samarbeid mot skogkriminalitet og for å styrke urfolks- og lokalsamfunns rettigheter, samt for økt innsats i Sentral-Afrika. Det er også relevant å styrke samarbeidet med EU for å få europeiske selskaper til å etterspørre og kjøpe skogkarbonkreditter med høy miljøintegritet. Kommisjonen har også uttrykt interesse for erfaringsdeling om samarbeidet med Brasil for å redusere avskoging.

EU er den største pådriveren internasjonalt for å fremme klima og miljø i sine handelsavtaler. Kommisjonen er tydelig på at handelspolitikken skal brukes som et virkemiddel for å nå klima- og miljømål. I likhet med Norge har EU egne kapitler om handel og bærekraftig utvikling i bilaterale og regionale handelsavtaler, og arbeider gjennom ulike fora og initiativer for å styrke og fremme klima og miljø i plurilaterale og internasjonale fora som OECD og WTO. KLD vil i 2022 prioritere å følge med på hvordan EU ivaretar skog i sine handelsavtaler.

- **EUs bærekraftig finansarbeid, inkludert taksonomi for bærekraftige økonomiske aktiviteter og bærekraftsrapportering**

EU har satt i gang omfattende prosesser for å legge til rette for at finansnæringen bidrar i omstillingen til en mer bærekraftig økonomi. Finansdepartementet har hovedansvar for arbeidet i Norge. EU har blant annet vedtatt innføring av et klassifiseringssystem for bærekraftig økonomisk aktivitet, den såkalte taksonomien, som vil gjelde for Norge gjennom EØS-avtalen. Formålet med taksonomien er å gjøre det lettere for banker og andre aktører i finansmarkedene å identifisere bærekraftige investeringer og å gi virksomheter mulighet og insentiver til omstilling. For at en aktivitet skal defineres som bærekraftig i henhold til taksonomien må den oppfylle spesifikke kriterier på flere områder.

Norge gir innspill til Kommisjonens arbeid med å utvikle regelverket gjennom medlemsstatenes ekspertgruppe for bærekraftig finans, hvor Finansdepartementet og Klima- og miljødepartementet deltar, og i offentlige høringer. I 2020 ga Norge innspill i

Kommisjonens høring av et første sett med kriterier som skal definere økonomiske aktiviteter som bidrar vesentlig til reduserte klimagassutslipp og til klimatilpasning, og som ikke har betydelig negativ innvirkning på taksonomiens øvrige miljømål, herunder bærekraftig bruk og vern av vann- og marine ressurser, omstilling til en sirkulær økonomi, avfallsforebygging og gjenvinning, forebygging og kontroll av forurensing, og vern om og restaurering av naturmangfold og økosystemer. Kommisjonen skal i det kommende året fastsette kriterier om vesentlige bidrag til de andre miljømålene utenom klima. Norge ga i 2021 innspill til et utkast til disse kriteriene fra Kommisjonens rådgivende ekspertgruppe. Taksonomien er et av flere tiltak i EU for å fremme bærekraft i finansiell og økonomisk aktivitet. Norge vil også i 2022 følge med på utviklingen av nye europeiske standarder for selskapers bærekraftsrapportering.

3. En aktiv og effektiv Europapolitikk

Europas grønne giv er ambisiøs, omfattende og sektorovergripende. UD har en koordinerende rolle for å sikre en helhetlig norsk oppfølging som ser de ulike initiativene i sammenheng. KLD vil fortsette å følge med på utvikling av nytt EØS-relevant regelverk og ha dialog og samarbeid med EU og EFTA på prioriterte områder gjennom våre kanaler og kontakter på klima- og miljøområdet.

EØS-avtalen sikrer rett til deltakelse i Kommisjonens ekspertgrupper og miljøforvaltningen deltar i omlag 50 av disse. Dette er vår viktigste formelle kanal for samarbeid med EU og gir adgang til fortløpende å holde oss oppdatert på utviklingen av eksisterende regelverk. KLD deltar i Kommisjonens "European Climate Policy Group" og i "High-level forum on Governance and Compliance" for å sikre bedre etterlevelse og gjennomføring av EUs miljøpolitikk på landnivå. Vi deltar på ulike "direktørmøter" i regi av formannskapslandene på områder som vann, hav, avfall og naturforvaltning. Miljødirektoratet deltar i sitt europeiske nettverk (NEPA) og representerer Norge i EUs kjemikaliebyrå (ECHA) og i EUs miljøbyrå (EEA). KLD har p.t. en nasjonal ekspert i Kommisjonen som jobber med sirkulær økonomi og marin forsøpling samt 2 spesialutsendinger på EU-delegasjonen i Brussel.

KLD deltar i uformelle EU-nettverk av likesinnede medlemsland. Norge er del av "Green Growth Group" som består av landene som ønsker høye ambisjoner i EUs klimapolitikk. På kjemikalieområdet deltar Norge aktivt i "Reach-Up"-nettverket. Begge gruppene møtes jevnlig både på politisk- og embetsnivå. Norge inviteres til EUs uformelle miljøministermøter som finner sted 2 ganger i året.

Norge deltar i flere av EUs programmer i perioden 2021-2027. Dette gjelder blant annet forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont Europa, romprogrammet Space og investerings- og kapasitetsbyggingsprogrammet for digital omstilling og bruk av innovative teknologier i samfunn og næringsliv DIGITAL. Et felles og omforent kunnskapsgrunnlag for politikktutforming og utprøving av nye og innovative tiltak er viktig i arbeidet med grønn omstilling. KLD og underliggende virksomheter deltar i flere europeiske ekspertgrupper og komiteer under forskningprogrammene.

EØS-midlene utgjør et verktøy for å støtte gjennomføring av EUs klima- og miljøpolitikk i

mottakerlandene, samtidig som kulturarv forblir et viktig innsatsområde. Klima og miljø ble høyt prioritert i programperioden 2014- 2021. Oppfølging av Europas grønne giv forventes å bli viktig i programperioden 2022-2029.

Det nordiske samarbeidet er en viktig del av KLDs EU/EØS-arbeid. Norden produserer kunnskap og policyinnspill til utvikling av klima- og miljøpolitikken både i EU og globalt. "Norden – sterkere og grønnere sammen" er tittelen på det norske formannskapsprogrammet i det mellomstatlige nordiske samarbeidet i 2022. KLD vil bruke det nordiske formannskapet til å fremme konkret samarbeid mellom offentlige og private aktører som kan gjøre Norden til en pilot på grønn omstilling. Det er utviklet et nordisk veikart for nullutslippsdrivstoff i skipsfart og et samarbeid om etablering av minst seks utslippsfrie grønne skipsfartskorridorer innen 2025 (Clydebank-erklæringen). Det legges opp til å dele norske og nordiske erfaringer med grønn skipsfart med EU i 2022. Nordisk innsats for å fremme naturbaserte løsninger og sirkulær økonomi vil også gi grunnlag for innspill til beslutningsprosesser i EU og globalt på dette området.

Selv om KLD prioriterer et begrenset antall saker i sin årlige EU/EØS strategi, pågår det et kontinuerlig arbeid med oppfølging av mange enkeltsaker på en rekke områder. Miljøforvaltningen sender innspill til høringer som er grunnlag for Kommisjonens forberedelser av regelverksforslag der hvor det er relevant. Det er viktig å følge godt med på utviklingen av nytt EØS-relevant regelverk i EU, både for å kunne spille inn norske synspunkter tidlig der det vurderes som viktig og for å legge grunnlag for en mest mulig effektiv innlemmelse av regelverket i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett innen fristen. Når regelverk er vedtatt i EU er det lite rom for å gi EFTA/EØS-land tilpasninger i sin gjennomføring.

Europas grønne giv innebærer at et stort antall nye saker skal vurderes for innlemmelse i EØS-avtalen i årene fremover. Kommisjonen har nylig økt sin kapasitet og satt inn kompetanse for å sikre at EØS-avtalen forvaltes på en god og effektiv måte. EFTA spiller en viktig rolle for å klargjøre vedtak om innlemmelse i EØS-avtalen i tett samarbeid med EØS/EFTA-landene. KLD leder arbeidet i EFTAs miljøarbeidsgruppe og har et løpende samarbeid med EFTAs overvåksorgan ESA.

Gjennom EØS-referansegruppen for miljø legger KLD vekt på å involvere samfunnsaktører som næringslivets parter, forskning, kommunesektoren og ulike miljø- og interesseorganisasjoner i sitt EU/EØS- arbeid. Miljødirektoratet legger relevante EU-høringer ut på sin nettside og sender Kommisjonens forslag til klima- og miljøregelverk på høring.